

Poština plačana v gotovini.

1

NARODNI

GOSPODAR

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Ob vstopu v novo leto

S to številko stopa »Narodni Gospodar« v 40. leto izhajanja, 10. januarja leta 1900. je »Narodni Gospodar« izšel prvikrat kot glasilo Gospodarske zveze v Ljubljani.

Mnogo koristnega je list v teh letih povedal svojim čitateljem in gotovo veliko storil za razširjenje in poglobitev zadružne zavesti pri nas. Stremeti pa moramo za tem, da list na svoji vrednosti pridobiva in da postane zlasti bolj popularen. To je pa mogoče edino na ta način, da se med urednikom in čitatelji ustvari čim tesnejša povezanost. Čisto jasno je namreč, da urednik v svoji pisarni v Ljubljani ne pozna in ne more poznati vseh vprašanj, ki težijo naše zadružarje v Sloveniji. Zaradi tega zadejo mnogokrat v list tudi suhoperne, neživljenjske razprave. List se nehote življenju odtjujuje in mnogim ne nudi tega, kar bi morda upravičeno od njega pričakovali. Gotovo pa ni to le urednikova krivda. Ob vstopu v jubilejno štirideseto leto moramo skleniti, da bomo to napako odpravili in list tesno povezali s potrebami zadružnikov. Zato pa

bodo zadružniki po deželi sodelovali s svojim strokovnim glasilom na ta način, da bodo vsa vprašanja, ki jim delajo preglavice in ki jih je vendar toliko, pošiljali uredniku. Tako bodo najprej poceni in preprosto prišli do odgovorov na svoja vprašanja in po drugi strani se bo zanimanje za list zaradi tega povečalo.

»Narodni Gospodar« ima že rubriko »Vprašanja in odgovori«. Vendar je pa bila do sedaj ta rubrika vse premalo upoštevana in urednik si je moral vprašanja izmišljevati mnogokrat sam in seveda potem tudi sam nanja odgovarjati. Za naprej to ne sme biti več tako. Ta rubrika naj bo vedno polna in naj bo nekak barometer celo za ostalo vsebino lista. Kar bodo zadružniki sami uvideli za najbolj potrebno, to naj list piše.

Z ljubeznijo in vnemo se torej okleнимo svojega lista in dajmo lepši in sodobnejši obliku, katero je list s to številko dobil, tudi bogatejšo in bolj življenjsko vsebino. Le v sodelovanju z vsemi zadružniki bo list postal živahnejši in bolj aktualen.

Kreditne zadruge in varčnost na kmetih

Kako je z varčnostjo na kmetih? Ali je na kmetih varčnost udomačena?

Varčnost je lastnost, ki spada k lastnostim dobro vzgojenega človeka. Mнogim je varčnost že prirojena, torej poddedovana lastnost. Na splošno pa je k varčnosti treba vzugajati tako, kakor je tudi treba smotrenega dela, da privzgojimo druge dobre lastnosti: značajnost, zmernost, skromnost itd.

Na kmetih je narod že po prirodi varčen. Razsipnost, zapravlјivost bolj redko srečujemo v kmečki hiši. In to je tudi razumljivo.

a) Kmetov zaslужek zahteva žuljev in znoja, trdega in vztrajnega dela. Zato so pa kmečki prihranki v žuljavih trdih pesteh, ki se ne odpro, da bi trdo prisluženi denar lahkomisljeno razspale.

b) Dalje so kmečki pridelki večinoma nizki v ceni. Kmet mora dati mnogo svojih pridelkov za malo denarja. Zato vedno dobro premisli, predno kaj kupi, koliko pšenice ali fižola ali krompirja bi moral pridelati za blago, ki ga namerava kupiti. Kmet ima svojo valuto v pridelkih, ki je zanj najbolj zanesljiva. Po množini svojih pridelkov ceni blago, ki ga mora kupovati. Kmet globoko vdihne, če je treba družini praznične obleke, za katero je morala kar telica iz hleva. Zato pa mora vsa družina na obleko zelo paziti. In če je obutev za zimo vzela kar ves pridelek fižola, se pa zato na obutev skrbno pazi. Kmet dobro ve, da je denar samo posrednik in da stvarno mora s svojimi pridelki kupiti to, kar potrebuje zase, za družino

in za davke. Zato tudi blago ceni po svojih pridelkih.

Ob priliki nekega tečaja na Dolenjskem je kmet dejal, da so težki časi za kmeta, ker je to, kar je pred vozom, cenejše kot voz sam. To se pravi, ni pravo razmerje cen, če mora kmet za nov okovan voz plačati več kot dobi za par volov.

c) Kmet ima naposled dohódke redko, izdatke pa pogosto. Enkrat v letu je novina. Le enkrat se dobi denar za prašice, fižol, krompir, izdatki so pa teden za tednom, mesec za mescem, vse leto.

Tako kmet, ki je v borbi s prirodo trdo zaslužil svoj denar, ta denar tudi ceni, ga varuje in varčuje.

Če je varčnost na kmetih udomačena, potem pa nima pomena, da razpravljamo o varčnosti na kmetih v zvezi s kreditnimi zadrugami. Zakaj torej smatraste to vprašanje važno za kmeta?

Povedali smo že, zakaj je varčnost pri kmetu tako rekoč prirojena. Nismo pa s tem rekli, da je varčnost doma na kmetih povsod in brez izjem. Le preveč je izjem in zapravlјivost se v vedno večji meri bohoti tudi na kmetih. Po svetovni vojni se tudi na kmetih varčnost vedno bolj izgublja, mesto nje pa nastopa težnja po lagodnem življenju, včasih celo razsipnost. Svetovna vojna je med kmečko ljudstvo prinesla večje zahteve glede hrane, glede obleke in tudi glede stanovanja. Posebno pa postaja zahtevna glede hrane in obleke kmečka mladina, ki malo varčuje, veliko pa nagnablje k razsipnosti. In ravno zaradi mladine je potrebno, da mnogo, pogosto

in s poudarkom govorimo o varčnosti na kmetih.

Varčnost je veliko večjega pomena kot se običajno misli. Običajno mislijo, da kdor je vzgojen k varčnosti, ta ne pozna stiske in ima še kaj pod palcem. Kdor pa ni vzgojen k varčnosti, ta je pa pač po svoji krivdi večkrat v zadrugi ali celo v stiski in ostane pač vedno siromak. To je nekaj, ni pa še vse. Stvar ni tako preprosta kot izgleda na videz. Kdor tako gleda, gleda pač površno, ker misli, da ima varčnost samo gospodarski pomen. Varčnost ima res svoj gospodarski pomen, toda mnogo važnejši je nravni, socialni in narodni pomen varčnosti. S te strani gledana postane varčnost izredno važna narodna lastnost, o kateri je treba javno razpravljati. To se le prerado pozablja in se žalibog skoro nikoli ne poudarja. Zato hočemo v naslednjem pokazati ne toliko na gospodarski pomen, ampak predvsem na nravni, socialni in narodni pomen varčnosti.

To ste pa dobro zadeli. Res gledamo v vsakdanjem življenju na varčnost tako kot, da ima pomen samo za gospodarstvo. Razložite nam potem, v čem vidite nravni pomen varčevanja?

Nravni pomen varčevanja bi najbolje tako-le označili: »Kdor varčuje, se premaguje«. Premagaj samega sebe, le potem moreš varčevati. Posebno velja to v začetku pri mladini. Treba je za vsak slučaj varčevanja neke sile, neke moči, nekega napora volje, da si odrečem nek užitek, da se premagam. Četudi me kaka stvar mika, vabi, vleče z zapeljivo silo, vendar hočem in znam reči »ne«, hočem in znam se ustaviti vabi. Samo pomislite, koliko napora, volje, koliko samopremagovanja je treba, da mlad fant reče, ko ga priložnost vabi:

»Ne bom šel na veselico«, ali »Ne bom šel na ples, v gostilniško druščino«, ali »Ne bom pil in ne kadil« itd. In koliko takih primerov, takih vabil in skušnjav doživlja in preživlja človek tudi na kmetih, od deških let pa do zrele starosti.

In kdor se tako večkrat premaga, ta prihaja vedno bolj k zavesti, da ima v sebi neko doslej neznano silo, da lahko reče: »Morem, če hočem.« To je tista čudovita moč: moč volje. To je hrbtenica naše duše, to je naš značaj. Brez močne volje ni moškega značaja. Voljo pa je treba vaditi, vežbati, da postane močna, kakor moramo vežbati mišice, če hočemo biti močni. In ravno tisto premagovanje, ki ga zahteva varčnost, nudi mnogo prilike, da si vežbam, krepimo svojo voljo. Že Rimljani so poznali načelo: »Premagaj samega sebe, to je najvišja zmaga.«

Toda ni samo v tem nravni pomen varčnosti, v samopremagovanju. Nasprotje varčnosti je zapravljljivost. Zapravljljivost je pa malovredna ženska, ki je vedno v najslabši druščini: v druščini pijanosti in požrešnosti, veseljačenja in mehkužnosti, lahkomišljjenosti in razuzdanosti. Kdor se torej ogiba zapravljljivosti, se ogiba tudi njeni druščini, to je vsem številnim slabim navadam ali bolje rečeno razvadam, ki hodijo skupaj z zapravljljivostjo, nikoli pa ne z varčnostjo.

Kdor se zna in more takih razvad ogibati, ta je srečen. In po sreči vendar vsi hrepenimo in srečo gotovo vsi privoščimo naši mladini.

Kolikor več razvad ima človek, toliko bolj je omejena njegova sreča. Če mladino navajamo k varčnosti, jo vo-

dimo od slabih navad k pravi svobodi, k pravi sreči. Gorje mladini, ki si ne zna priboriti do svobode, ki dela tlako svojim strastem in slabim navadam!

Če govorimo o nравnem pomenu varčevanja, moramo poudariti še tretje. Bistvo varčnosti obstoji v tem, da znamo ceniti malenkost in da smo pri tem vztrajni. Lepo to povedo narodni pregovori: »Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača«. Treba je torej ceniti malenkost in treba je v malenkosti biti dosleden, vztrajen. To oboje je potrebno za varčnost, to oboje pa je ravno tako potrebno za lepo, krepostno življenje. Premagovati se, biti zvest in vztrajen v malem, to so pogoji ne le za varčnost, ampak točno isti so tudi za lepo srečno življenje. Povejte, ali bi bil kdo med nami, ki bi tega slovenski mladini ne privoščil? Kdor pa odkritosčno želi slovenski mladini srečno življenje, lepo mladost, ji mora ravno zaradi tega in pred tem želeti varčnost.

In naposled pogoj za varčnost je tudi pridnost. Kako že pravi naš pregovor: »Pridni najde pod vsakim grmom kos kruha, pod vsakim kamnom krajcar«. In mnogo kamenja je žal nametanega in razmetanega po slovenskih njivah in fivadah, mnogo grmovja in trnja raste žalibog po naših logih in pašnikih. Zato res potrebujemo varčno mladino, da nam bo to našo zemljo očistila in si s pridnostjo in vztrajnostjo poiskala kruha in zaslužka na domači kmečki grudi. Če smo poprej rekli, da zapravljinost hodi le v najslabši druščini, pa na drugi strani vidimo, da je varčnost v najboljši druščini, v druščini s skromnostjo in pridnostjo, vztrajnostjo in značajnostjo. Če nas je naš prvi pesnik Vodnik svaril pred lenobo, ki je po narodnem

pregovoru vseh grdob grdoba, ko je zapisal:

«Lenega čaka strgan rokav,
pal'ca beraška, prazen bokal»,

nas je pa v isti pesmi vzpodbujal tudi k pridnosti in podjetnosti:

»Kranje, glej tvoja zemlja je zdrava,
za pridne nje lega najprava.
Polje, vinograd, gora, morje,
ruda, kupčija tebe rede.«

Varčnost bo slovensko mladino rešila vseh številnih nevarnosti, ki hodijo v družbi z zapravljinostjo in jo vodila po poti lepega življenja, vztrajnega in pridnega dela k blagostanju.

Nadrobno ste nam razložili nравni pomen varčnosti. Ali nam morete tudi razložiti socialni pomen varčnosti?

To bo pa malo težje. Z besedami socialno in socialnost se danes toliko šari, da so danes pojmi precej zmešani, ljudje pa zbegani. Socialno je to, kar je človeški družbi v blaginjo, v korist. Socialnost je težnja, da se odpravijo krivice in težave v ureditvi človeške družbe, da se ozdravijo tako zvane socialne bolezni, na katerih boleha človeška družba.

Vsek človek pa mora imeti najprej toliko ozira na družbo, da ji sam ni v breme, da torej skrbi sam zase in za svojo družino. Še več! Ne samo za sproti mora skrbeti previden človek, ampak nekaj mora devati celo na stran za slučaje, če se njemu ali družini kaj pripeti, če ga zadene nesreča, bolezen, ujma.

Pred vsem nepredvidenim in neprijetnim nas danes hoče obvarovati zavarovanje. Socialna ureditev družbe uvaža zavarovanje za bolezen, zavarovanje za starost, zavarovanje za onemoglost. Stevilne zavarovalnice vas pridobivajo,

da si zavarujete v času, ko vam gre dobro in ste zdravi, rento za stara leta.

Socialna ureditev torej zahteva, da se zavarujete. Zavarovalnice vas učijo, da kdor se zavaruje, ta varčuje. Mi pa to obrnimo in recimo: »Varčevanje je najsplošnejše in najuspešnejše zavarovanje«. Kdor torej varčuje, ta se zavaruje pred nepredvidenim, kar ga lahko doleti. Ravno za kmeta je pa zavarovanje tako, tako potrebno na vse plati, ker je ravno kmetovo gospodarstvo najbolj izpostavljen nesrečam in nezgodam, pa ima danes običajno samo eno zavarovanje, to je zavarovanje proti požaru.

Le poglejmo malo, kako je pri drugih poklicih. Zavarovani so za bolezen, starost, onemoglost, brezposelnost, za doživetje, za smrt, za doto hčera, za šolanje sinov. Kmet vsega tega nima. Pri kmetu mora vsa ta zavarovanja, ki smo jih ravno našteli, nadomestiti varčevanje. To, kar si privarčuje, bo imel pri roki, če zboli, obnemore ali se postara. To, kar privarčuje, bo vzel v roke, da izšola in preskrbi sinove, da izplača doto hčeram. Če bilo tako in bo tako ostalo, da mora kmečko dekle, če se hoče poročiti, imeti balo in doto, sinovi pa, ki gredo z doma, se morajo na stroške grunta izšolati ali izučiti kakega rokodelstva. Krivično pa je, če se za vse te namene obremeniti posestvo z dolgovi, tako da prevzemnik do svojih sivih let pri vsej pridnosti in varčnosti ne more iz dolgov. Zato je pravično, da zavaruje doto hčeram, oskrbnino sinovom gospodarjeva in gospodinjina varčnost. Še naprej! Kmečko gospodarstvo je izpostavljeno raznim nezgodam: bolezen pri živini, toča, suša, pozeba, poplava. Za vse take nezgode se kmet ne more zavar-

vati; zopet je edino zavarovanje — varčevanje. Torej velja: »Kdor varčuje, se najbolje zavaruje za vse nepredvidene nezgode in tudi za vse, kar mora oskrbeti svoji družini.«

Če govorimo o socialnem pomenu varčnosti, moramo omeniti še eno. Kmečka družina je izvor svežega, zdravega, odpornega življenja. Kmečki sinovi in hčere so živ vrelec sveže krvi za mesta in industrijske kraje, brez katerega bi mesta in ti kraji izumrli. Zato pa je važno, ali gredo ti sinovi in hčere v svet pripravljeni, vzgojeni k varčnosti, ali pa mogoče nepripravljeni. Če so vzgojeni k varčnosti, bodo nositelji zdravih družin v mestu ali industrijskem kraju in vam bodo celo povračali ono, kar ste jim dali na pot. Če pa ste jih poslali v svet nepripravljeni, se lahko zgodi, da bodo za silo izhajali in životarili, dokler so pri močeh in zdravju, ko pa obnemorejo, se bodo vračali oziroma vam jih bodo vračali v domovno občino v sramoto hiši in v breme občini.

V mladosti je treba misliti na starost, v sreči na nesrečo. Kakor nas je včasih šola učila življenjske modrosti: »Jablane, hruške in druge cepe, cepi v mladosti za stare zobe,« tako mora kmečki dom in pa šola tudi danes ali bolje posebno dandanes učiti mladino življenjske modrosti in navajati k varčnosti, ker je skušnjav, bližnjih priložnosti danes mnogo več, slabe druščine pa toliko, da ji mladina težko uhaja.

Razumemo sedaj nravni in socialni pomen varčevanja. Razložite nam končno še narodni pomen varčnosti!

Naš pesnik Prešeren je v svoji pesmi zapisal ob bridkem spoznanju:

»Da le petica daje ime sloveče,
da človek toliko velja, kar plača.«

Mogoče to ne velja popolnoma za poedinca. Gotovo pa je, da to velja za narode med seboj. Narod kot celota potrebuje za svoje gospodarstvo kapital. Ugled, moč, vpliv naroda zavisi od njegovega gospodarstva, od njegove gospodarske moči.

Kakor v našem organizmu ne bi bilo življenja brez krvi, tako tudi gospodarstvo ne uspeva, nima življenja brez kapitala. In odkod kapital za gospodarstvo? Samo dve poti sta: ali nam ga posodi tujec ali pa si ga ustvarimo sami — z varčevanjem. Če nam ga posodi tujec, potem je naše gospodarstvo odvisno od tujega kapitala in kot narod stvarno nismo več svobodni, ampak zašužnjeni in izkoriščani. Tujemu kapitalu je treba plačevati tribut, kakor so naši predniki plačevali tribut turškim sultanom.

Le poglejmo po slovenski zemlji, koliko postojank in kako močnih ima tudi kapital, koliko naših prirodnih bogastev izrablja in koliko slovenskih delavcev in delavk mu robita!

Domači kapital je pa treba ustvariti z vztrajnim varčevanjem, pri katerem sodeluje ves narod, vsi poklici: uradnik in obrtnik, kmet in delavec. Posebno je poklican k varčnosti kmečki stan, ker je najštevilnejši stan. In če bo več kapitala, se bo s tem kapitalom ustvarilo več delovne priložnosti, več možnosti zaposlitve za one kmečke sinove in hčere, ki morajo z doma v tujino. Ne bi jim bilo treba hoditi v tujino, doma bi jim lahko ustvarili Westfalijo, Francijo in Ameriko, če ustvarimo z varčevanjem zadost domačega kapitala, s kapitalom pa domača podjetja.

S kapitalom gre tudi politična moč. Če smo podložni tujemu kapitalu, smo

tudi politično odvisni. Učimo se od velikih narodov. Anglija vlada danes pol sveta. In če bi preiskovali, kako je Anglija zavladala nad svetom, bi videli, da je njena moč rastla in šla naprej z njenim kapitalom. Njen kapital pa je ustvarjala znana varčnost angleškega naroda.

»Prost mora biti, prost moj rod,
na svoji zemlji svoj gospod«

nam je vzkljknil pesnik. Pogoj te prostosti je, da si ustvarimo tudi domači kapital. Če tega ne storimo, bomo na svoji zemlji hlapci tujega kapitala še naprej.

Sedaj razumemo, kako potrebna je varčnost in kako velik pomen ima v nravnem, socialnem in narodnem pogledu. Kakšno nalogo imajo pa pri varčevanju kreditne zadruge?

Kreditne zadruge se pri nas imenujejo hranilnice in posojilnice. Samo ime že tudi pove, kaj hočejo. V prvi vrsti morajo biti hranilnice, t. j. zbirati morajo ljudske prihranke, navajati ljudstvo k varčnosti. Štirideset let je že, kar je dr. Krek začel ustanavlјati po deželi posojilnice. Mnogo so storile v tem času za varčnost in lepe vsote prihrankov so zbrale. Saj smo imeli l. 1931., pred začetkom denarne krize, poldrugo miliardo, torej 1.500 milijonov dinarjev prihrankov v vseh posojilnicah v Sloveniji. To so gotovo lepi uspehi.

Potem so pa naše kreditne zadruge tudi posojilnice. To pomeni, da imajo iz zbranih ljudskih prihrankov dovoljevati ljudstvu posojila po nizki obrestni meri za povzdigo in napredek gospodarstva. Posojilnice so torej posredovalci med tistimi, ki imajo prihranke in med tistimi, ki potrebujejo posojila za gospodarstvo.

Ogromna večina naših posojilnic so kmečke posojilnice. Zbirajo torej kmečke prihranke, dajejo kmečka posojila in v njih vodstvu so tudi sami kmetje. Pri njih je torej izvedena samouprava po geslu »Kmečki denar kmetu, ljudski denar ljudstvu«. V jeseni leta 1931. je prišla k nam denarna kriza. Dolgo je trajala in veliko je škodovala. Gotovo največja škoda pa je v tem, da se je kmet zaradi dolgotrajne krize odtujil domačim posojilnicam in da je v teh letih varčnost zlasti pri mladini silno padla. Oboje je treba popraviti. Kmečka družina, šola, mladinska organizacija, zlasti pa posojilnica, vsi morajo začeti s podvojeno silo navajati kmečko mladino na pot varčnosti. Kmetje pa se morajo okleniti zopet domače posojilnice, ki mora biti gospodarska trdnjava domače občine, domače fare. V slogi je naša gospodarska moč. Združeni bomo vse premagali. Ako bomo kmečke prihranke zbirali v domači posojilnici, se bo s tem kapitalom lahko veliko napravilo, predvsem za povzdigo kmetijstva, potem pa za napredek gospodarstva v fari in občini, pa tudi v vsej Sloveniji.

Priporočate, naj varčevalci nalagajo denar v domače posojilnice. Kdo pa ima korist od tega?

Korist od posojilnice imajo prav za prav vsi, ki kakorkoli z njo sodelujejo.

Predvsem koristi posojilnica onim kmetom, ki dobijo posojilo. Posojilo dobijo doma pod znosnimi pogoji, zlasti

po nizki obrestni meri in dobro vedo, da jih posojilnica ne bo zagrabilo za vrat, in jih tirala na dražbo tedaj, ko bi najtežje vračali.

Korist imajo vlagatelji, ker imajo domačo posojilnico pri roki. Bližnja priložnost za varčevanje je doma in vsak prihranek sproti lahko naložijo, da jim nosi obresti. Pri tem pa dobro vedo, da je v domači posojilnici podana največja varnost za prihranke, ker vsi člani nemoteno jamčijo z vsem svojim premoženjem za ves vloženi denar.

Korist ima naposled domači kraj. V posojilnici se nabira v rezervah skupno zadružno premoženje, ki se nikoli ne deli med člane, temveč služi le skupnim potrebam: gospodarskemu napredku, socialnim, kulturnim in humanitarnim namenom domače fare, domače občine.

Koledar, ki ga je za leto 1939. založila Zadružna zveza pravi tako-le: »Ves ljudski denar v domačo posojilnico. Držimo s tem, kar je naše. Denar, ki je naložen doma, koristi domačemu kraju. Kar zasluži posojilnica, ostane doma. Če ima domača posojilnica dovolj vlog, dobi kmet posojilo po nizki obrestni meri, drugače ga mora iskatи v mestu po odruskih obrestih. Denar v tujem zavodu služi tujini. Mesto je vabljivo, pa tudi varljivo. Tudi ne drži denarja doma. Denar v skrinji je v nevarnosti pred zapravljenostjo, tatovi in ognjem. Denar v nogavicah pomeni nazadnjaško gospodarstvo.«

Sprememba pravil

Zakon o gospodarskih zadrugah z dne 11. septembra 1937 odreja v § 117., da morajo zadruge prilagoditi svoja

pravila predpisom novega zakona v dveh letih potem, ko je stopil ta zakon v veljavo. Ker je zakon stopil v veljavo

24. septembra 1937, poteče omenjeni dveletni rok dne 24. septembra 1939. Do tega dne morajo zadruge spraviti v sklad z novim zakonom svoja pravila in svoje poslovanje.

Od tega splošnega predpisa dovoljuje zakon nekaj izjem. Po § 118. je namreč zadrugam dovoljeno, da smejo najdalj deset let od dne, ko je bil zakon razglašen, obdržati še dosedanje predpise svojih pravil: 1. po katerih je višina poslovnih deležev različna; 2. predpise o sprejemanju hranilnih vlog; 3. predpise, po katerih pripada posameznemu zadružniku na skupščini več glasov; vendar pa ne smejo tega števila glasov zvišati.

Prilagoditev pravil novemu zakonu ni zavezana nobenim taksam.

Ako bi morale zadruge same prilagoditi pravila predpisom novega zakona, bi tega dela v veliki večini ne zmogle. Zato je Zadružna zveza sestavila in začila vzorna pravila za posamezne vrste zadrag in sicer: za kreditne (z neomejenim in z omejenim jamstvom), za nabavne in prodajne (konsumne), mlekovarske, živinorejske, strojne, stavbinske in vodovodne zadruge in zadružne elektrotrarne.

Vzorna pravila, ki jih je izdala Zadružna zveza, so sestavljena tako, da jih bo treba samo na nekaterih mestih nadpolniti. V tem pogledu podajamo nekaj navodil.

Firma (tvrdka) zadruge

Glede firme ali tvrdke zadruge dočaka novi zadružni zakon, da se mora iz firme videti predmet poslovanja zadruge in da mora biti v njej beseda »zadruga« in primerno vrsti jamstva dostavek »z neomejenim

jamstvom« (skrajšano z n. j.) ali »z omejenim jamstvom« (skrajšano z o. j.).

Če primerjamo besedilo sedanjih firm naših zadrag, bomo pogosto naleteli na take, ki ne ustrezajo predpisu novega zakona. Tako se n. pr. iz firme »kmetijsko društvo« nič ne vidi, s čim se zadruga bavi, oziroma da se poslužimo besed zakona, se nič ne vidi predmet poslovanja. Mogoče se pod tem imenom skriva nabavna ali prodajna ali strojna ali kakšna druga zadruga. Dejansko imamo pod to firmo nabavne in prodajne, pa tudi kmetijske strojne zadruge. Taka nejasnost pa ni dopustna. Ravno tako se iz izraza »Gospodarska zadružna« ne vidi predmet poslovanja. Slične napake obsegajo firme »Gospodarska poslovalnica«, »Splošna gospodarska poslovalnica«, »Splošno gospodarsko društvo«, »Produktivna zajednica« i. t. d.

Če bi kaka zadružna bila v dvomu, kako naj določi firmo, naj se obrne za nasvet do Zvezze.

Bolj kočljiva je stvar pri besedilu firme za kreditne zadruge. Skoraj vse zadruge te vrste so imele doslej v firmi tudi besedo »hranilnica«, n. pr. hranilnica in posojilnica v , ali: »ljudska hranilnica in posojilnica v«, ali »kmečka hranilnica in posojilnica v«. Da so se kreditne zadruge posluževale izraza »hranilnica« v svoji firmi, je čisto razumljivo, saj je njihov namen med drugim tudi ta, da pospešujejo varčnost in da zaradi tega sprejemajo hranilne vloge. Doslej raba tega dostavka v firmi kreditnih zadrag ni bila sporna. Toda uredba o občinskih hranilnicah z dne 24. novembra 1938 odreja, da smejo naziv »hranilnica« bodisi samostalno bodisi v zvezi z drugimi besedami v nazivu rabiti samo hranilnice, ustanovljene po

novi uredbi. Iz uredbe se ne razvidi, ali se misli s tem prepovedati raba dostavka »hranilnica« samo bodočim ustavniam, ali pa če velja ta prepoved tudi za nazaj. Če bi imela prepoved veljati tudi za nazaj, bi to pomenilo za zadruge veliko krivico. Z ničemer se ne more opravičiti, da bi se moralno okoli 450 kreditnih zadrug ukloniti zahtevam 21 občinskih hranilnic in opustiti svoje že davno pridobljene pravice. Napačno bi bilo, če bi kreditna zadruga v svoji firmi rabila samo izraz »hranilnica«, ker bi s tem ne bil pravilno označen predmet njenega poslovanja. Toda takega primera ni bilo nobenega in je izrazu »hranilnica« vedno sledil še izraz »posojilnica« ali kaj sličnega in vrhu tega je bil dodan dostavek »registrovana zadruga z neomejeno (omejeno) zavezo«. Na ta način je bilo v firmi kreditnih zadrug dovolj oznak, po katerih se je njihova firma zadostno razlikovala od firm občinskih hranilnic.

Na kakšno stališče se bodo ob presoji tega vprašanja postavila registrska sodišča, za enkrat ne moremo vedeti. Upajmo, da ne bodo delala težav. Če bo pa prišlo do tega, da bodo morale kreditne zadruge iz svojih firm izpustiti dostavek »hranilnica«, jim bo pa nastalo mnogo in prav občutljivih sitnosti. Dosti je kreditnih zadrug, ki imajo svoje nepremičnine, ki jih bo treba potem v zemljiski knjigi prepisati na novo ime. Še dosti več sitnosti pa bo nastalo pri vknjižbah zastavne pravice za dana posojila, ko bo treba izdajati izbrisne pobotnice.

Deleži. Jamstvo

V vzornih pravilih bo treba znesek deleža navesti s številko in z besedami.

Nekatere kreditne zadruge imajo se-

daj vpeljane smešno nizke deleže. Te zadruge naj določijo znesek deleža vsaj na 10 dinarjev.

Zadruge z omejenim jamstvom ne smejo znižati ne dosedanjega zneska deleža in tudi ne dosedanjega jamstva, pač pa smejo oboje zvišati. Če bi znižale deleže, bi s tem znižale tudi jamstvo zadružnikov za zadružne obveznosti. V takem primeru bi se moglo zgoditi, da bi bili upniki zadruge prikrajšani v svojih pridobljenih pravicah. Ista posledica bi nastopila, če bi se znesek deležev ne znižal, pač pa bi se znižalo jamstvo.

Premembe pravil, po katerih bi se znižal znesek deleža ali bi se znižalo le jamstvo, bi iz navedenega vzroka registrska sodišče ne odobrilo. Zadruga bi morala potem znova sklicati občni zbor in znova sklepati o premembri.

V naših vzornih pravilih je natisnjeno, da se deleži ne obrestujejo. Ta določba je privzeta v nova pravila, ker velika večina zadrug deležev ne obrestuje. Če bi pa kakšna zadruga imela višje deleže in bi jih hotela obrestovati, bi se moralno seveda dotično mesto v pravilih primerno predrugačiti.

Zadružne objave

Po zadružnem zakonu je treba v pravila privzeti določbo, kako razglaša zadruga svoje sklepe. Razglašati mora precej več stvari kakor po starem zakonu (n. pr. sprejem novih članov, računski zaključek). Po naših pravilih mora zadruga svoje objave in priobčitve razglašati na razglasni deski v svoji poslovalnici. Le za vabilna na skupščine je odrejeno, da se morajo objavljati ne samo na razglasni deski, ampak poleg tega tudi še v našem glasilu. Predpisi

novega zadružnega zakona o sklicevanju skupščine so v formalnem oziru dosti bolj komplikirani kakor prej in smo prepričani, da jim pri marsikateri zadrugi ne bodo znali ustreči. Če pa skupščina ni pravilno sklicana, tudi ne more pravilno sklepati. Nepravilnosti ob sklicevanju skupščin bi dajale povod, da bi mogli zadružniki skupščinske sklepe izpodbijati. Upoštevati je tudi, da mora zadruga po § 28. zadr. zak. pravočasno naznaniti sklic skupščine in dnevni red svoji revizijski zvezi. Vabilo na skupščino, ki se bo poslalo za objavo v »Narodnem Gospodarju«, bo služilo obenem kot obvestilo Zvezi, da bo zadruga imela skupščino.

Upravni in nadzorni odbor

O številu članov upravnega in nadzornega odbora ne predpisuje novi zadružni zakon drugega, kakor da morata oba odbora šteti najmanj po tri člane. Število je torej omejeno navzdol, ne pa tudi navzgor. Pri zadrugah, v katerih je število zadružnikov majhno, zadostuje, če imata upravni in nadzorni odbor vsak le po tri člane. Pri zadrugah, ki štejejo veliko zadružnikov, ali je njih krajevno območje bolj razsežno, bo treba določiti večje število članov upravnega odbora, vendar pa naj ne bo to število preveliko, ker je izkušnja pokazala, da odbori s prevelikim številom članov ne poslujejo ravno uspešno. Število članov nadzornega odbora je lahko nekoliko manjše.

Po novih pravilih se člani upravnega in nadzornega odbora volijo na tri leta. Vsako leto izstopi tretjina in se nadomesti z novimi volitvami. Zato je primerno, da je število odbornikov tako, da se da deliti s številom 3. Toda to ni

ovira, da bi se ne smelo določiti n. pr. 5 ali 7 odbornikov. Če se določi n. pr. 5 odbornikov, izstopita po preteku prvega in drugega leta po 2 odbornika, ki ju določi žreb, po preteklu tretjega leta pa izstopi tisti odbornik, katerega triletna poslovna doba je potekla. Če bi jih bilo 7, izstopita po preteklu prvega in drugega leta po dva, po preteklu tretjega leta pa ostali trije.

Vzorna pravila obsegajo neko posebnost, ki jih dosedanja pravila niso imela. Zakon namreč dopušča, da se lahko volijo za člane upravnega in nadzornega odbora namestniki in te svobode se poslužujejo tudi naša pravila, po katerih se smejo voliti v upravni in nadzorni odbor namestniki, ki stopijo v upravni (nadzorni) odbor v primeru potrebe, t. j. če bi kak odbornik med poslovnim letom iz upravnega odbora izstopil, ali bi umrl, ali bi bil stalno zadržan, da bi ne mogel vršiti svoje dolžnosti. Kadar nastopi tak primer, ni treba sklicevati skupščine, da bi izvolila izpadlemu članu upravnega ali nadzornega odbora naslednika, ampak stopi že izvoljeni namestnik avtomatično na njegovo mesto. Možnost, izvoliti namestnika, je praktičnega pomena tem bolj, ker ni več dopustna kooptacija, ki se je doslej lahko izvrševala pri mnogih zadrugah na ta način, da je načelstvo samo ali pa načelstvo skupno z nadzorstvom imenovalo novega člena načelstva, dokim kooptacija novega člena nadzornega odbora tudi po starem zakonu ni bila dopustna. V kakšnem vrstnem redu vstopajo posamezni namestniki, določajo pravila. Poslovna doba namestnika traja samo toliko časa, kolikor časa bi imela trajati poslovna doba tistega odbornika, na katerega mesto je stopil.

Določbe o skupščini

Določbe vzornih pravil o skupščini so skoro dobesedno povzete po novem zakonu.

Opozoriti moramo na nekaj predpisov, ki jih stari zadružni zakon ni poznal. Te nove odredbe so sledeče:

1. Skupščina mora določiti skupno vsoto, do katere se sme zadružna zadolžiti. Kreditne zadruge bodo morale na svojih skupščinah sklepati tudi o tem, do katerega najvišjega zneska se smejo sprejemati hranilne vloge. Dalje bodo morale kreditne zadruge na svojih skupščinah sklepati tudi o najvišjem znesku posojila ali kredita, ki ga sme kreditna zadružna datи posameznemu svojemu zadružniku.

2. Zadruge, ki prodajajo proizvode svojih zadružnikov ali ki v svojem obračtu predelujejo blago, morajo na skupščini skleniti, kako naj se opravlja skupna prodaja teh proizvodov, oziroma predelanega blaga.

3. Skupščinam je pridržano, da sklepajo o ustanavljanju zadružnih podjetij.

4. Važne so določbe o dnevнем redu, zlasti glede nameravane izpремembe pravil.

5. Vsak zadružnik ima po zakonu in po novih pravilih na skupščini pravico samo do enega glasu. Izjemoma smejo zadruge za proizvajanje, predelovanje in prodajo v svojih pravilih določiti, da imajo posamezni zadružniki lahko tudi več glasov, če so prevzeli večje jamstvo, toda ne morejo imeti več kakor 5 glasov. Zakon se izraža nerodno, ko pravi, da more imeti zadružnik več glasov sorazmerno jamstvu; bolj pravilno bi bilo, ko bi se to mesto glasilo »sorazmerno večjemu številu deležev«, ker je osno-

va za jamstvo vedno delež. Zadrugam priporočamo, da priznavajo posameznu zadružniku le en glas. Če bi pa katera zadružna iz posebnih razlogov hotela vpeljati pluralno glasovalno pravico, bo mogla seveda to storiti le v mejah, ki jih postavlja zakon in bo moralna dotično mesto v pravilih spremeniti.

6. V vzornih pravilih za nabavne in prodajne (konsumne), mlekarske, živinorejske, strojne in vodovodne zadruge stoji natisnjeno: »Če ne pride na skupščino zadostno število zadružnikov, sme biti čez sedem dni z istim dnevnim redom nova skupščina, ki...« Dosedanja pravila so navadno odrejala, da se sme druga skupščina začeti čez pol ure, ako je bila prva nesklepna. Povod, da smo se pri sestavljanju pravil odločili za rok sedem dni, je bil ta, da odreja 5. odst. § 55. zadružnega zakona: »Če ne pride na skupščino zadostno število zadružnikov, sme biti v roku, določenem v pravilih, z istim dnevnim redom nova skupščina, ki...« Odlični pravniki so bili mnenja, da se beseda »rok« ne more tolmačiti tako, da bi smela biti druga skupščina še istega dne, ampak da mora biti kak drug prihodnji dan. Kakor smo pa videli, dovoljujejo registrska sodišča, da sme biti druga skupščina tudi že čez pol ure. Zato bodo lahko zadruge dotično mesto v pravilih (večinoma § 41., odst. 4., v pravilih za živinorejske zadruge § 44., odst. 4.) prečrtale in mesto »čez sedem dni« vpisale: »čez pol ure«.

Sklepanje o spremembi pravil

Dokler zadružna ne spremeni pravil tako, da bi bila prilagodena predpisom novega zadružnega zakona, toliko časa se je treba ravnati po odredbah starega zakona, oziroma starih pravil. Vendar

pa velja tudi tu posebna izjema. V § 117., odst. 2., določa namreč novi zadružni zakon: »Za spremembo pravil... zadostuje nadpolovična večina glasov ne glede na predpise (dosedanjih) pravil o številu zadružnikov, ki mora biti navzoče ali zastopano na skupščini, in o potrebnih večini glasov«. Zakonodajec je hotel olajšati sprejem novih pravil onim zadrugam, ki imajo v svojih dosedanjih pravilih določeno, da mora biti na občnem zboru, ki sklepa o spremembah pravil, navzoče večje nego navadno zadostuje število zadružnikov, oziroma da mora pri sklepanju o spremembah pravil biti oddana večja nego navadna (nadpolovična) večina glasov. V sedanjem primeru ni po odredbi zakona potrebno ne eno ne drugo. Zadostuje, da je na občnem zboru navzoče za navadno sklepčnost zahtevano število članov (po navadi deseti del) in da za sprejem novih pravil glasuje nadpolovična večina oddanih glasov.

Seveda pa se razume samo ob sebi, da mora v vabilu na skupščino biti na dnevnem redu posebna točka: »Sprejem novih pravil«.

V zapisniku o občnem zboru se pri dotednji točki dnevnega reda zabeleži: »Sklene se soglasno (ali: z glasovi od oddanih glasov), da se sprejmejo nova pravila, prilagodena zakonom o gospodarskih zadrugah z dne 11. septembra 1937, ki so priložena (ali: prišita) temu zapisniku.« V zapisnik ni torej treba pisati vseh sprememb, ampak zadostuje gornji zaznamek. Pravila pa morajo biti seveda izpopolnjena v vseh točkah, nakar se zapisniku priložijo, ali še bolje, prišijejo, tako da se more še kasneje točno ugotoviti, kakšna pravila so bila sprejeta. Na koncu naj se napiše

datum, to je dan, katerega je občni zbor sprejel pravila.

Zapisnik mora biti podpisан po odredbah dosedanjih pravil.

Predlog za vpis novih pravil

Za predlog na okrožno kot trgovsko sodišče za vpis novih pravil služi doslej navadna tiskovina, ki jo vsaka zadruga lahko dobi pri Zvezi, ako je sama več nima. Predlog se podpiše kakor običajno (odtis štampiljke in poleg tega odtisa lastnoročni podpis dveh odbornikov).

Zadruge, ki uživajo taksne oprostitve, naj na predlog na prvi strani zgoraj v levem kotu pritisnejo štampiljko: Taks se prosto.

Predlogu se priloži overjen prepis zapisnika. Overbo oskrbi zadruga sama na ta način, da se na koncu prepisa napiše: »Potrjuje se, da se ta prepis dobesedno strinja z izvirnikom«. Nato se napiše datum, pod datum pa se pritisne zadružna štampiljka in se poleg njenega odtisa podpišeta dva odbornika.

Predlogu naj se poleg prepisa zapisnika prilože 3 izvodi pravil, ki morajo biti popolnoma izpolnjeni, na koncu pa opremljeni z datumom, odtisom zadružne štampiljke in s podpisimi dveh odbornikov.

Ko je sodišče vpisalo nova pravila v zadružni register, obdrži en izvod pravil za zbirkovo listin v zadružnem registru, zadrugi pa vrne ostala dva izvoda, na katerih potrdi, da so pravila registrirana. Od teh dveh vrnjenih izvodov obdrži zadruga enega za sebe, drugega pa pošlje Zvezi. Vsaka kasnejša sprememba pravil se more izvršiti le z dovoljenjem Zveze, ki mora biti zato v položaju, da ve, kako se glase originalna pravila.

Sodišče pošlje zadrugi obenem sklep o vpisu novih pravil.

Izvirnik pravil in ta sodni sklep naj vsaka zadruga dobro shrani in naj ga ne da nikomur iz rok. Če je treba ob-

lastvom ali komu drugemu izročiti pravila, naj se izroči vedno le prepis pravil, ne pa izvirnik.

Nova pravila stopijo v veljavo z dnem, ko so bila registrirana.

Davki in takse

1. Davek na poslovni promet je treba plačati v teku 50 dni po preteku vsakega trimeseca, torej za januar, februar in marec 1959 do konca aprila 1959 i. t. d.

2. Uslužbenki davek. Delodajaleci so dolžni od uslužencev pobrane zneske odpremiti davčni upravi najkasneje 15. dan po preteku minulega meseca. Oni delodajaleci, ki plačujejo uslužbenki davek v davčnih znamkah, ki jih prilepijo v davčno knjižico, morajo te knjižice tekom januarja 1958 predložiti na vpogled davčni upravi.

3. Za »Bednostni sklad« morajo službodajaleci od 1. julija 1953 naprej odpremljati davčni upravi v gotovini z dvojnim seznanom $1\frac{1}{2}\%$ od zasluzkov, oziroma od mezd svojih uslužencev in delavcev.

4. Davku na samec so zavezani vsi neoženjeni in vdovci brez zakonskih otrok, ki stanujejo v mestih ali pa v takih krajih, kjer ima svoj sedež okrajno načelstvo in ki so pred 1. januarjem 1951 izpolnili 50. leto starosti in tega dne še niso izpolnili 60. leta ter imajo nad 2500 din mesečnih dohodkov. Davek znaša za moške od 30. do 35. leta 50%, od 35 do 40 let 40%, od 40 do 50 let 25%, od 50 do 60 let 10% direktnih davkov. Vsi delodajaleci morajo takim uslužbencem odtrgovati ta davek skupno z uslužbenkim davekom. Odtegnjene zneske

morajo odvesti davčnim upravam v gotovini in ne z davčnimi znamkicami. V ostalem veljajo za ta davek iste odredbe, kakor za uslužbenki davek.

5. Davek za rente morajo zadruge, ki so ga dolžne plačati, poravnati najkasneje v 45 dneh po preteku vsakega polletja, torej za drugo polovico lanskega leta najkasneje do 15. februarja, za prvo polovico l. 1958, pa do 15. avgusta l. 1959. One posojilnice, ki so oprošcene družbenega davka, plačajo rentni davek v izmeri 3% od izplačanih in kapitalizovanih obresti hranilnih vlog in vlog v tekočem računu, druge posojilnice ga plačujejo v izmeri 6%

6. Ostali neposredni davki dospevajo v plačilo v štirih enakih letnih obrokih 1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra ter se morajo plačati najkasneje do 15. prihodnjega meseca po dospelosti. Kdor bi do tega dne ne plačal zapadlega obroka, se mu od neplačane vsote zaračunajo 6% obresti in se izterja neplačani davek z obrestmi vred prisilno.

Od tega pravila obstoji izjema na zemljiški davek, ki se mora plačevati v dveh enakih letnih obrokih najkasneje do 15. avgusta in do 1. novembra.

Dokler se ne izvrši nova odmera za l. 1959., se plačujejo neposredni davki po predpisih za leto 1958.

7. Dopolnilna prenosna taksa. Po tar. post. 12. pripomba 12. taksne tarife je

treba dopolnilno prenosno takso, če ne presega 500 din letno, plačati v celotnem iznosu do 31. januarja. Ako taksa presega 500 din letno, se plačuje v tri-

mesečnih obrokih vnaprej in sicer prvi obrok do 31. januarja, drugi od 1. do 15. aprila, tretji od 1. do 15. julija in četrti od 1. do 15. oktobra.

Zvezine objave

Dolžnosti zadrug po občnem zboru

Po občnem zboru morajo zadruge napraviti naslednje vloge:

1. Zadržni zvezi kot revizijski oblasti je treba poslati celoten prepis zapisnika o občnem zboru in dva izvoda računskega zaključka za preteklo upravno leto. Zadruge prosimo, da naj to svojo dolžnost izvrše takoj, da ne bo treba članic opominjati. Članice, ki spadajo v okoliš okrožnih sodišč v Celju in Mariboru, naj poleg tega pošlejo tudi našemu oddelku v Mariboru po en izvod računskega zaključka.

Članicam se priporoča, naj svoje računske zaključke, preden jih predlože občnemu zboru v odobrenje, pošlejo v pregled Zvezini pisarni v Ljubljani, oziroma v Mariboru.

Zadruge, ki bodo spremenile svoja pravila po določbah novega zadružnega zakona, morajo poslati Zvezi izvod novih pravil, na katerih je sodišče potrdilo, da so nova pravila vpisana v zadružni register.

2. Kraljevski banski upravi dravske banovine v Ljubljani je po okrajnjem načelstvu predložiti en izvod računskega zaključka, na katerem naj se na prvi strani zgoraj pod robom napiše pripomba, na katerem obč. zboru je bil računski zaključek odobren. (Za zadruge na Hrvaškem ta dolžnost ne obstoji. Pač pa morajo hrvaške zadruge v

krajih, kjer velja hrvaški zadružni zakon, vsako leto po občnem zboru predložiti trgovskemu sodišču zapisnik o skupščini in odobreni računski zaključek.)

3. Finančni direkciji, oddelek za neposredne davke, se mora poslati računski zaključek v dveh izvodih (čl. 105 pravilnika za izvrševanje o neposrednih davkih) in prepis zapisnika o občnem zboru; vendar ni treba predložiti celotnega prepisa, ampak se lahko ta prepis pošlje le v izvlečku v tistih točkah, ki se nanašajo na odobritev računskega zaključka in na sklep o uporabi oziroma razdelitvi čistega dobička. Pripomniti je, da morajo te spise predložiti davčni oblasti vse zadruge brez izjem, torej tudi tiste, ki so proste družbenega davka.

Vse zadruge morajo predložiti finančni direkciji poleg teh listin tudi natančno poročilo o svojih upravnih stroških in drugih izdatkih, ki vplivajo na čisti dobiček. Zadruge, ki so oprošcene družbenega davka, morajo v tem oziru odgovoriti na devet vprašanj, neoprošene zadruge morajo dati še bolj obširna pojasnila.

Zadruge, ki niso oprošcene družbenega davka, opozarjam, da je treba v 5 mesecih po preteku poslovnega leta, najkasneje pa v 15 dneh po občnem zboru vložiti prijavo za odmero družbenega davka.

4. P r i s t o j n e m u t r g o v s k e m u s o d i š č u se m o r a p o s l a t i p r e d l o g z a v p i s n o v i h č l a n o v n a č e l s t v a , o z i r o m a z a iz b r i s i z s t o p i v š i h o d b o r n i k o v t e r z a v p i s p r e m e m b e p r a v i l , t o p a s e v e d a l e t e d a j , a k o s e j e z g o d i l a v s e s t a v i n a č e l s t v a o z i r o m a p r a v i l k a k a i z p r e m e m b a .

Opozorilo

Nekatere v l. 1938. revidirane zadruge še vedno niso poročale Zadružni zvezi o odpravi pri reviziji ugotovljenih nedostatkov. Te zadruge opozarjam, da nemudoma in točno ustrežejo vsem na-

ročilom revizije. Predmetna poročila je sestaviti tako, da bo iz njih nedvomno razvidno, da je zadruga v resnici odpravila vse nedostatke in moraja biti podpisana pod firmo po dveh članih načelstva. Nikakor namreč ne zadošča n. pr. odgovor »Se bo upoštevalo« ali slično. Naročilo je treba že upoštevati in izvršiti! Dalje se ponekod dogaja, da je zadruga poročala Zvezi o popolni odpravi nedostatkov, toda pri prihodnji reviziji je bilo ponovno ugotovljeno, da so ostala naročila prejšnjih revizij povsem neupoštevana. Takemu postopanju mora biti konec enkrat za vselej.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje:

Zakaj morajo inventuro blaga podpisati vsi člani načelstva in nadzorstva?

Odgovor:

Načelstvo sestavi računski zaključek koncem leta. Zato mora zbrati vse podatke o premoženju in dolgovih zadruge. Za pravilnost teh podatkov je samo v prvi vrsti odgovorno. Popis zaloge blaga predstavlja en del aktivnega premoženja. Koliko je resnično stanje, morajo oni sami ugotoviti — ne poslovodja sam. — Zato tudi sami za resničnost količine blaga in pravilnih lastnih cen odgovarjajo.

Načelstvo napravi samo inventuro, nadzorstvo pa se mora prepričati o tem, če je inventura pravilno izračunana in če so cene odgovarjajoče v primeri s fakturami.

Odgovornost članov načelstva in nadzorstva za njih delo je osebna in solidarna. Zato morajo inventuro tudi vsi podpisati.

Kakor inventuro blaga, morajo podpisati tudi vse druge inventurne sezname.

Vprašanje:

Kako se inventura vrši?

Odgovor:

Člani načelstva štejejo, tehtajo, merijo, pomagajo pa jim lahko uslužbenci. Pri zadrugah, ki so urejene na osebno odgovornost poslovodje za blago po prodajnih cenah, se ugotavljajo nabavne, t. j. lastne cene in istočasno prodajne cene, po katerih je predano poslovodji v prodajo.

Blago mora biti pravilno z obema cenama tudi numerirano, za šifre so upravičeni vedeti vsi člani uprave. Cen pri inventuri ne sme pa v nobenem primeru narekovati poslovodja ali jih celo sam pisati. Inventura se dela v dvojniku, eno izračuna poslovodja zadruge, drugo pa načelstvo. Potem je obe primerjati.

Literatura

Pred kratkim je izšla knjiga »**Vrednostni papirji**« (kaj je treba vedeti o njih), katero je napisal univerzitetni docent za finančno pravo dr. Vladimir Murko in ki po svoji pomembnosti zasluži, da o njej spregovorimo nekaj besed.

Avtor v njej v poljudnem tonu govori najprej v uvodu o potrebi take knjige pri nas. V posameznih poglavjih pa govori nato o vrstah vrednostnih papirjev, nato o vložnih knjižicah denarnih zavodov in ugotavlja pri tem poglavju, da so bile te vložne knjižice pač vrednostni papir v skrajno slabih gospodarskih razmerah in upa, da v bodoče o vložnih knjižicah kot vrednostnih papirjih ne bomo več govorili. Dalje obravnava knjiga podrobnosti o varnosti in emitiranju vrednostnih papirjev. Sledi opis borze kot centralnega tržišča za vrednostne papirje in omenja avtor pri tem, da je trgovanje z vrednostnimi papirji pri nas pač vse premalo razvito. Knjigi je priložen tudi obrazec borzne tečajnice in poljudna razlaga o čitanju

take tečajnice. Nato avtor obširno in zelo praktično pojasnjuje trgovanje z vrednostnimi papirji in njih shranjevanje ter opravljanje. Sledi zakonski predpisi o trgovaju z državnimi vrednostnimi papirji, o amortizaciji, regulaciji tečajev in o porabnosti vrednostnih papirjev. Na koncu pa so dovolj izčrpno opisani vrednostni papirji, kolikor je pač verjetnost, da se nahajajo v naših krajih.

Knjiga bo prišla zelo prav tudi našim posojilnicam, ki se zaenkrat z vrednostnimi papirji niso pečale. Po uredbi o rezervah in nalaganju v državne papirje, pa bodo morale tudi naše posojilnice 50% svojih rezerv obvezno naložiti v notranja državna in v notranja od države zajamčena posojila. Zato se bodo zlasti odborniki morali z vrednostnimi papirji nujno seznaniti.

Knjiga stane broširana din 56.—, vezana pa din 48.— in se naroča pri knjižni založbi tiskarne »Merkur« v Ljubljani.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 96.—; rudinski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 106.—; kalijeva sol po 100 kg Din 160.—; kostni superfosfat Din 125; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 211.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 90.—; nitrofoskal v vrečah Din 144.—; modra galica dinarjev 6.10; žveplo 3.—dinarje. Pri vagonskem odjemu se cene

za grojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonskem odjemu po konkurenčni ceni.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

PRILOGA NARODNEMU GOSPODARJU ŠTEV. 1., 1939

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Ambrusu, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo dne 29. januarja 1939 v hranilničnem prostoru ob 3 popoldne. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1937. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Nabavne in prodajne zadruge na Bohinjski Beli, r. z. z o. z., se bo vršil dne 22. januarja 1939 ob 9 dopoldne v župnišču. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za l. 1938. 3. Volitev nadzorstva. 4. Slučajnosti. V primeru neslepčnosti, se vrši pol ure pozneje izredni občni zbor.

Izredni občni zbor Prve žebljarske in železobrtnice zadruge v Kropi in Kamni gorici, r. z. z o. z., se bo vršil 28. januarja 1939 ob 15 v Prosvetnem domu v Kropi. Dnevni red: 1. Spremembe pravil. 2. Volitev upravnega odbora po novih pravilih. 3. Volitev nadzornega odbora po novih pravilih.

Občni zbor Sirarske zadruge v Stari Fužini v Bohinju, r. z. z o. z., se bo vršil 29. januarja 1939 ob 1 popoldne v prostorih sirarne. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo blagajnika. 5. Odobritev računskega zaključka za l. 1938. 6. Potrditev novih pravil zadruge. 7. Poročilo o pregledu starih računov zadruge. 8. Glasovanje za zaupnico ali nezaupnico odboru in nadzorstvu v celoti ali posamezno, za primer nezaupnice sledi nadomestne volitve. 9. Slučajnosti.

VII. redni letni občni zbor Zadružne elektrarne v Pirničah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 29. januarja 1939 ob 14. uri v šolskem poslopolju v Zg. Pirničah. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Sklepanje o odobritvi sklepov doseđanih občnih zborov. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske zadruge na Raketu, r. z. z o. z., se bo vršil dne 12. februarja 1939 ob 2 popoldne v Gasilskem domu na Raketu. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega in nadzornega odbora. 2. Odobritev letnega računskega zaključka. 3. Predlogi članov. 4. Predlogi upravnega odbora: a) opustitev poslovalnice na Raketu; b) spremembu pravil in prilagoditev istih novemu zakonu o gospodarskih zadrugah. 5. Volitev upravnega in nadzornega odbora. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Stični, r. z. z n. z., se bo vršil dne 29. januarja

1939 ob 7 v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo o izvršeni reviziji. 2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1938. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v St. Vidu nad Ljubljano, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo 26. februarja ob 7 v mali dvorani Ljudskega doma. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zpora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Dopolnilna volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske gospodarske zadruge v St. Vidu pri Stični, r. z. z o. z., bo dne 22. januarja 1939 ob 3 popoldne v posojilnični zborovalnici. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Sklepanje o računskem zaključku za l. 1938. 3. Sklepanje o likvidaciji zadruge. 4. Slučajnosti.

Hranilnica in posojilnica v Turnišču, r. z. z n. z., naznana, da ji je ministrstvo za kmetijstvo z odlokom z dne 16. septembra 1938, št. 88.669/V na osnovi uredbe o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez z dne 25. novembra 1934 dovolilo: 1. odlog plačil za 6 let od 16. septembra 1938 dalje; odlog velja za njene dolgovne, nastale pred 22. novembrom 1937; 2. obrestna mera za stare vloge se odreja na dva odstotka, računajoč od 22. novembra 1937 dalje.

I. redni občni zbor Čevljarske produktivne zadruge »Ratitovec« v Studenem pri Železnikih, r. z. z o. z., bo 22. januarja 1939 ob 2 popoldne v prostorih zadružne delavnice v Studenem. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Sprememba pravil v § 3., 1. odstavek. 3. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Trebnjem, r. z. z n. z., bo v nedeljo 29. januarja 1939 ob 3 popoldne v Prosvetnem domu. Dnevni red: 1. Poročila načelstva. 2. Poročila nadzorstva. 3. Revizijsko poročilo. 4. Volitve. 5. Predlogi in slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijskega društva v Trebnjem bo 29. januarja 1939 po občnem zboru Hranilnice in posojilnice v Prosvetnem domu. Dnevni red: 1. Poročila načelstva. 2. Poročila nadzorstva. 3. Revizijsko poročilo. 4. Volitve. 5. Predlogi in slučajnosti.

Izredni občni zbor Okrajne kmetijske nabavne in prodajne zadruge pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah, r. z. z o. z., bo dne 20. januarja 1939 ob 11 dopoldne v prostorih Okrajne hranilnice pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Dnevni red: 1. Sprememba pravil. 2. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Braslovčah, r. z. z o. z., bo 5. februarja 1939 ob 15 v Društvenem domu v Braslovčah. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1938. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

NG

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno • Cena listu za naročnike 25 din na leto
• Rokopisi naj se pošiljajo na naslov uredništvo „Narodnega gospodarja“ v Ljubljani,
Zadružna zveza. Rokopisi se ne vračajo • Izdajatelj Zadružna zveza v Ljubljani • Odgo-
vorni urednik dr. E. Čeferin v Ljubljani • Za Zadružno tiskarno M. Blejec v Ljubljani.

Statistični pregled poslovanja članic Zadružne zveze v Ljubljani za leto 1937.

Število vseh članic Zadružne zveze konec leta 1937. je znašalo 707. Statistični pregled se nanaša na 683 zadrug, ker 24 zadrug ni poslalo računskega zaključka.*

V tem pregledu izkazane zadruge so imele konec leta 1937. 144.475 članov in sicer je znašalo število članov pri posojilnicah 87.288, pri nekreditnih zadrugah pa 57.187. Najmanjša posojilnica je imela 16 članov, največja pa 4.205, med nabavnimi in prodajnimi zadrugami je imela najmanjša 9, največja 8.795, med mlekarskimi zadrugami 22 oziroma 642, med živinorejskimi zadrugami 7 oziroma 225, med vinarskimi zadrugami 68 oziroma 585, med zadružnimi elektrarnami 6 oziroma 896, med stavbinskimi zadrugami 9 oziroma 1.056, med obrtnimi zadrugami 4 oziroma 505, med vodovodnimi zadrugami 17 oziroma 104, med kmetijsko strojnimi zadrugami 11 oziroma 126, med raznimi zadrugami 6 oziroma 1.600.

Celokupni promet vseh zadrug je znašal din 2.820.594.735.02. Vsota vplačanih deležev je znašala din 8.450.240.92. Skupni rezervni zakladi so znašali 25.479.855.34. Skupni čisti dobiček je znašal din 5.512.570.18 in skupna zguba din 1.025.948.12.

Hranilne vloge in pasivni tekoči računi so se nasproti prejšnjemu letu znižali za din 6.714.297.22 ali za 0.7%, posojila in aktivni tekoči računi so se znižali za dinarjev 26.717.642.89 ali za 6.71%. Na vsakega člana pri posojilnici odpade povprečno 4.482.— dinarjev posojila. Najmanjša posojilnica je imela din 28.587.15 hranilnih vlog, največja pa din 140.520.515.18.

Najnižja obrestna mera za hranilne vloge je bila 1%, najvišja pa 5%, povprečna obrestna mera je znašala 2.50 %. Najnižja obrestna mera za posojila je znašala 2%, najvišja pa 9—10 %, dočim je bila povprečna obrestna mera za posojila 6%.

Upravni stroški so znašali pri hranilnicah in posojilnicah 3‰, pri prodajnih zadrugah 16.2‰, pri mlekarskih zadrugah 18.8‰, pri obrtnih pa 14.98‰ od prometa.

* Od 24 zadrug 3 še niso poslovale, 21 zadrug pa kljub opominu ni poslalo računskega zaključka.

Kreditne

Povprečna obrestna mera		Število zadrug	Število poročil	Število zadružnikov	O k r a j	Denarni promet
hranilnih vlog v %	posojil v %					
2	5.75	9	9	1.573	Okoliša okrožnih sodišč v Ljubljani in v Novem mestu	
2	5.25	14	14	2.900	Črnomelj	3,742,212 49
2	5.50	16	16	3.681	Kamnik	18,714,804 50
2.25	6	11	11	2.477	Kočevje	52,668,880 28
2	5.75	18	18	5.050	Kranj	37,047,737 33
2	5.50	10	10	3.107	Krško	13,646,111 35
3.25	7	9	9	5.293	Litija	9,937,726 27
2	5.75	25	25	3.463	Ljubljana (mesto)	218,546,602 95
2.50	6	9	9	1.868	Ljubljana (okolica)	20,960,722 20
2	6	16	16	2.690	Logatec	8,062,857 98
2.25	6	10	10	2.036	Novo mesto	9,764,563 48
2	4.50	8	8	1.188	Radovljica	15,207,573 88
2 %	6 %	155	155	35.326	Škofja Loka	8,550,114 55
						416,849,907 26
Okoliša okrožnih sodišč v Celju in v Mariboru						
2	6	7	7	1.520	Brežice	4,748,920 32
4.50	8	2	2	4.988	Celje (mesto)	676,176,837 11
2.75	6	16	16	2.747	Celje (okolica)	9,625,743 08
3	7	7	7	3.849	Dolnja Lendava	6,361,475 48
2	6	8	8	1.769	Dravograd	9,843,775 10
2	5	8	8	1.403	Gornji grad	11,570,650 81
3	6	9	9	1.605	Konjice	8,706,702 96
2.25	5.50	6	6	1.130	Laško	7,044,305 64
2.50	5.25	10	10	3.962	Ljutomer	46,022,583 20
2.25	7.50	6	6	5.363	Maribor (mesto)	489,126,548 82
2.25	6.25	10	10	2.100	Maribor (desni breg)	6,937,405 79
2.25	5.75	16	16	3.015	Maribor (levi breg)	5,473,302 78
3	7	14	14	3.811	Murška Sobota	13,829,615 71
		2	2	1.170	Ptuj (mesto)	147,934,489 26
2.25	6	21	21	5.176	Ptuj (okolica)	11,747,166 54
2.50	6	6	6	1.529	Slovenjgradec	11,260,247 73
2.25	6	20	20	3.263	Šmarje pri Jelšah	7,335,673 77
2.50 %	6 %	168	168	48.400		1.473,745,444 10
Okoliša okrožnih sodišč v Ljubljani in v Novem mestu						
2	6	155	155	35.326	Okoliša okrožnih sodišč v Celju in Mariboru	416,849,907 26
2.50	6	168	168	48.400	Druge pokrajine	1.473,745,444 10
2	6.50	13	13	3.562		5,280,679 —
2.25 %	6.25 %	336	336	87.288		1.895,876,030 36

Kreditne

Okraj	Z G U B A				
	Obresti hranilnih vlog	Obresti tek. računa	Upravni stroški	Davki in pristojbine	Odpisi
Okoliša okrožnih sodišč v Ljubljani in Novem mestu					
Črnomelj	143.817 72	315 46	50.736 59	11.538 55	8.333 08
Kamnik	886.687 95	14.504 06	204.732 33	42.187 49	61.450 48
Kočevje	1,224.355 15	55.125 58	337.617 51	39.157 89	105.712 95
Kranj	1,010.677 58	121.435 77	226.269 79	38.450 99	90.393 29
Krško	573.523 80	16.039 39	160.468 57	41.398 46	61.920 44
Litija	494.921 19	16.344 67	113.711 06	52.251 20	63.216 89
Ljubljana (mesto)	6,521.394 56	152.342 30	1,164.650 67	92.421 70	1,403.836 71
Ljubljana (okolica)	781.491 31	16.754 70	130.990 01	22.148 33	130.127 04
Logatec	315.023 74	2.654 20	81.775 63	16.798 95	44.016 46
Novo mesto	331.802 11	20.933 38	102.179 78	22.030 40	33.735 80
Radovljica	556.748 99	34.648 25	145.454 71	37.632 79	73.745 21
Škofja Loka	352.924 72	7.638 43	96.430 29	13.888 50	109.395 20
	13,193.368 82	458.736 19	2,815.010 94	429.905 25	2,185.883 55
 Okoliša okrožnih sodišč v Celju in Mariboru					
Brežice	192.652 65	27.708 04	78.694 71	6.698 50	11.195 08
Celje (mesto)	4,638.976 56	847.305 10	1,106.128 97	222.325 76	56.634 —
Celje (okolica)	355.661 02	30.765 43	142.729 30	25.389 20	73.541 77
Dolnja Lendava	249.800 71	91.641 91	68.419 18	11.587 26	25.081 50
Dravograd	254.235 75	39.499 77	67.144 60	35.166 75	58.966 73
Gornji grad	483.220 29	49.417 57	76.184 39	19.315 —	15.505 50
Konjice	267.777 72	47.925 63	72.709 01	12.432 75	26.197 56
Laško	211.128 07	1.361 —	68.312 24	13.656 50	22.595 —
Ljutomer	443.325 97	57.439 32	200.378 07	32.141 56	36.194 03
Maribor (mesto)	2,262.461 99	380.683 46	278.458 55	146.398 10	370.740 —
Maribor (desni breg)	237.035 65	30.754 08	83.417 46	23.044 13	150.111 36
Maribor (levi breg)	230.495 47	6.212 09	59.023 51	19.413 75	30.495 70
Murska Sobota	254.862 76	270.402 79	159.078 67	14.815 25	57.965 84
Ptuj (mesto)	818.781 05	281.937 40	225.289 50	35.308 50	33.957 75
Ptuj (okolica)	384.065 42	236.002 17	153.906 82	29.797 —	64.574 42
Slovenjgradec	248.787 59	33.458 31	54.430 50	17.863 60	35.573 75
Šmarje pri Jelšah	271.010 52	6.920 78	107.913 27	22.050 12	43.401 75
	11,804.279 19	2,439.434 85	3,002.218 75	687.403 63	1,112.731 74
 Okoliša okrožnih sodišč v Ljubljani in Novem mestu					
	13,193.368 82	458.736 19	2,815.016 94	429.905 25	2,185.883 55
 Okoliša okrožnih sodišč v Celju in Mariboru					
	11,804.279 19	2,439.434 85	3,002.218 75	687.403 63	1,112.731 74
 Druge pokrajine					
	344.324 12	202.779 35	110.442 02	14.083 98	20.576 97
	25,341.972 13	3,100.950 39	5,927.677 71	1,131.392 86	3,319.192 26

Število zadrug	Število poročil	Število zadružnikov	Zadruge
51	47	22.878	I. Nabavne in prodajne zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru Hrvatske zadruge
37	35	7.645	
3	3	2.245	
91	85	32.768	
31	30	4.828	II. Mlekarske zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru
6	5	417	
37	35	5.345	
46	45	2.706	III. Živinorejske zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru Hrvatska zadruga
14	14	739	
2	1	78	
62	60	3.523	
3	2	319	IV. Vinarske zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru
6	5	998	
9	7	1.217	
11	10	1.442	V. Zadružne elektrarne: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru
12	12	1.398	
23	22	2.840	
28	26	1.393	VI. Stavbinske zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru
7	7	1.204	
35	33	2.597	
20	19	1.671	VII. Obrtne zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru
9	8	119	
29	27	1.790	
10	9	416	VIII. Vodovodne zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru
3	3	90	
13	12	506	
5	4	147	IX. Razne zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru Hrvatske zadruge
18	17	4.768	
2	—	—	
25	21	4.815	
4	4	145	
Število zadrug	Število poročil	Število zadružnikov	Zadruge
34	33	1.469	XI. Kmetijsko-strojne zadruge: Okoliša okrožnega sodišča v Ljubljani in okrožnega sodišča v Novem mestu Okoliša okrožnega sodišča v Celju in Mariboru
9	8	172	
43	41	1.641	

